

ПОТЕНЦІАЛ СПОРТИВНОЇ
ІНФРАСТРУКТУРИ ЯК ЧИННИК
ЗАЛУЧЕННЯ ДІТЕЙ ДО
ЗАНЯТЬ ПЛАВАННЯМ

Пивовар Андрій, Ковач Сергій
Університет Григорія Сковороди в Переяславі

DOI: 10.32540/2071-1476-2022-2-086

Annotation

Introduction and study purpose. One of the primary problems of the modern world community is formation of a harmonious personality with a high level of development of spiritual, intellectual, physical abilities, as well as physical health. The content and organization of his motor activity during school and extracurricular time are of great importance for improving the somatic health of the child. Sports training contributes to the development of physical, moral-volitional and intellectual abilities of students, improves the sportsmanship of students, the possibility of performances in all-Ukrainian and international competitions among students and provides opportunities for self-realization and personal growth for young swimmers.

The purpose of the study is to assess the potential of sports infrastructure for swimming lessons for children of primary school age at the stage of initial sports training.

Material and methods. The following methods were used in the research process: theoretical analysis and generalization of scientific literature; comparison method; methods of mathematical statistics.

Results. The results of the analysis of reporting data for 2017-2020 according to the presence of swimming pools for young swimmers in different institutions, it determines the following trend towards their increase in institutions of general secondary education by 8,6%. In the activities of physical culture and sports societies by 15.5%, in children's and youth sports schools, schools of higher sportsmanship and specialized educational institutions of a sports profile, there is a slight tendency to increase the number of pools by 3.5%. A decrease in the number of pools on the balance sheet was noted among enterprises, institutions and organizations in the period from 2017 to 2020.

Conclusions. It has been determined that the development of modern infrastructure for swimming in branched locations will determine the system of sports training in swimming, aimed at harmonious physical development, the development of physical qualities, general physical fitness and the study of the basics of the technique of all methods of swimming, strong-willed and moral qualities of the individual, formation of the need for sports and maintaining a healthy lifestyle.

Key words: swimming, children of primary school age, young swimmers, infrastructure.

Анотація

Вступ. Однією з першочергових проблем сучасної світової спільноти є формування гармонійної особистості, яка володіє високим рівнем розвитку духовних, інтелектуальних, фізичних здібностей, а також фізичного здоров'я. Важливе значення для покращення соматичного здоров'я дитини мають зміст й організація її рухової активності в навчальний і позанавчальний час. Заняття у спортивних секціях сприяє вихованню фізичних, морально-вольових та інтелектуальних здібностей учнів, забезпечує вдосконалення їх спортивної майстерності. Можливість виступів у всеукраїнських та міжнародних змаганнях серед учнів є комутатором спілкування та надає можливості для самореалізації та особистісного зростання юних спортсменів.

Мета дослідження: визначити потенціал спортивної інфраструктури для занять плаванням дітей молодшого шкільного віку на етапі початкової спортивної підготовки.

Матеріали і методи. В процесі дослідження були використані такі методи: теоретичний аналіз і узагальнення наукової літератури; метод порівняння; методи математичної статистики.

Результати. Результати проведеного аналізу даних звітності 2017-2020 рр. за наявністю басейнів для занять юних плавців у різних закладах визначає наступну тенденцію: збільшення в закладах загальної середньої освіти на 8,6%, у діяльності фізкультурно-спортивних товариств – на 15,5%; у дитячо-юнацьких спортивних школах, школах вищої спортивної майстерності і спеціалізованих навчальних закладах спортивного профілю спостерігається незначна тенденція до збільшення кількості басейнів на 3,5%. Відмічено скорочення кількості басейнів на балансі серед підприємств, установ та організацій.

Висновки. Визначено, що розбудова сучасної інфраструктури для занять плаванням у розгалужених локаціях буде сприяти вдосконаленню функціонування вітчизняної системи спортивної підготовки з плавання, яка спрямована на вирішення таких завдань: гармонійний фізичний розвиток дітей і підлітків; вдосконалення загальної фізичної підготовки та оволодіння технікою всіх способів плавання; формування вольових і морально-стичних якостей особистості, потреби до занять спортом і ведення здорового способу життя.

Ключові слова: плавання, діти молодшого шкільного віку, юні плавці, інфраструктура.

Вступ. Однією з першочергових проблем сучасної світової спільноти є формування гармонійної особистості у вимірі зростання, яка володіє високим рівнем розвитку духовних, інтелектуальних, фізичних здібностей, а також фізичного здоров'я, що є запорукою сталого розвитку суспільства. Важливе значення для покращення соматичного здоров'я дитини мають зміст й організація її рухової активності в навчальній і позанавчальний час [8, 13, 20].

Умовами цілісного розвитку дітей молодшого шкільного віку є використання нових педагогічних технологій, інноваційних підходів, здоров'язбережувальних і здоров'яформуючих технологій, які реалізуються комплексно через створення безпечного розвивального середовища, екологічно сприятливого життєвого простору [9, 10, 14].

Численні спостереження українських і зарубіжних науковців свідчать, що в останні роки у більшості дітей та молоді спостерігається дефіцит рухової активності упродовж дня. У зв'язку з цим постає проблема вдосконалення рухового режиму дітей та молоді, а також – визначення умов, що забезпечують його активізацію [4, 5, 6, 7].

Концепція розвитку щоденного спорту в закладах освіти визначає ключовий пріоритет, а саме створення належних умов для заняття руховою активністю та формування ставлення до занять фізичною культурою і спортом здобувачів освіти (Наказ МОН, Мінмолодьспорт № 1141/4088) [16].

У рекомендаціях щодо стратегічного розвитку фізичного виховання та спортивної підготовки серед учнівської молоді на період до 2025 року визначено, що спортивна підготовка в закладах освіти сприяє вихованню фізичних, морально-вольових та інтелектуальних здібностей учнів. Також у цьому контексті вона забезпечує вдосконалення спортивної майстерності учнів. Можливість виступів у всеукраїнських та міжнародних змаганнях серед учнів є комутатором спілкування та надає можливості для самореалізації та особистісного зростання для юних спортсменів (Наказ МОН № 194, 2021).

Плавання є унікальним видом фізичних вправ і найбільш масовим видом спорту як в нашій країні, так і за кордоном. Специфічна особливість плавання пов'язана з руховою активністю у водному середовищі, чим пояснюється його гігієнічно-оздоровча, прикладна і спортивна цінність [1, 2, 19].

Визначальною для розвитку фізичної культури й спорту є спортивна інфраструктура, збереження та вдосконалення її мережі є одним із пріоритетів політики у сфері фізичної культури й спорту [11, 15].

За даними дослідників в сфері розвитку соціальної інфраструктури, розгалужена локація спортивної інфраструктури не лише підвищує якість продуктивних сил суспільства, але й проявляється в багатьох інших сферах людської діяльності як засіб соціально-економічного зміцнення країни [12].

Гіпотеза ґрунтується на припущенні, що доступність до відповідної інфраструктури дозволить залучити максимальну кількість молодших школярів до занять плаванням на етапі початкової спортивної підготовки.

Мета дослідження – визначити потенціал спортивної інфраструктури для занять плаванням дітей молодшого шкільного віку на етапі початкової спортивної підготовки

Матеріали і методи. В процесі дослідження були використані такі методи: теоретичний аналіз і узагальнення наукової літератури; метод порівняння; методи математичної статистики.

Процедура (організація дослі-

Таблиця 1

Кількість басейнів закритого типу, які функціонували у період 2017-2020 року, (к-сть)

Рік	Тип басейну, м	НЗ	ФСТ	ДЮСШ, ШВСМ, СНЗ СП	ПУО
2017		157	24	72	239
	50-метрові	5	2	1	15
	25-метрові	117	21	61	156
	інші	35	1	10	68
2018		164	18	75	214
	50-метрові	4	2	3	12
	25-метрові	119	15	62	156
	інші	41	1	10	46
2019		167	23	76	218
	50-метрові	4	4	1	15
	25-метрові	121	18	64	156
	інші	42	1	11	47
2020		171	22	73	220
	50-метрові	4	3	1	14
	25-метрові	121	17	62	159
	інші	46	2	10	47

Примітка: НЗ – навчальні заклади; ФСТ – фізкультурно-спортивні товариства; ДЮСШ, ШВСМ, СНЗ СП – дитячо-юнацькі спортивні школи, школи вищої спортивної майстерності, спеціалізовані навчальні заклади спортивного профілю; ПУО – Підприємства, установи, організації.

дження). На базі даних збірників «Спортивної Україна» (2017-2020рр.) і звітів з фізичної культури та спорту за 2017-2020 рр. Міністерства молоді та спорту України та доступної спеціальної літератури було проаналізовано дані з доступності відповідної інфраструктури для занять плаванням молодших школярів і кількості залучених до занять даним видом спорту.

Статистичний аналіз. Розрахунки здійснювалися з використанням пакету прикладних програм Microsoft Excel XP 2010 з визначенням абсолютних і відносних показників (%).

Результати. Результати проведеного аналізу даних звітності 2017-2020 рр. за наявності басейнів у різних закладах визначають

тенденцію до їх збільшення в закладах загальної середньої освіти на 8,6% (Рис.1).

Це позитивні зміни, оскільки вони дають можливість застосовувати різні варіативні модулі шкільної програми, які пов'язані з водним середовищем. Зростання кількості басейнів сприятиме залученню більшої кількості дітей до занять плаванням.

Збільшення кількості басейнів за даними статистики на період 2017-2020 років відмічено і в діяльності фізкультурно-спортивних товариств (на 15,5%), а це є позитивним кроком, що дозволить залучити більше юних спортсменів до занять плаванням.

У дитячо-юнацьких спортивних школах, школах вищої спортивної майстерності і спеці-

алізованих навчальних закладах спортивного профілю спостерігається незначна тенденція до збільшення кількості басейнів у порівнянні з 2017 роком на 3,5%. Кількість басейнів з 2019 року до 2020 року скоротилась на 3,4%, що свідчить про зменшення можливостей для занять.

Скорочення кількості басейнів на балансі відмічено серед підприємств, установ та організацій у період 2017-2020 років. Однак, звертає на себе увагу той факт, що у період з 2019 до 2020 року їх кількість збільшується. Факт такого незначного збільшення кількості басейнів, можливо, пов'язаний з карантинними обмеженнями і концентрацією векторів виконавчої влади на інші сфери.

Враховуючи, що заняття і тренування з плавання юних спортсменів у більшості часу проводяться в приміщеннях, критих спорудах, цікавим є розуміння специфікації цих басейнів за довжиною та іншими параметрами.

Кількість басейнів закритого типу, які є в розпорядженні закладів, за період з 2017 до 2020 року також визначає розуміння політики у напрямі залучення дітей до занять плаванням (табл.1).

Аналіз даних статистики щодо наявності басейнів довжиною 50 метрів свідчить про їх незначне скорочення, в той же час є позитивна динаміка у кількості басейнів 25 метрів та інших, тобто, нестандартних за довжиною. Однак це є характеристикою тієї моделі, де масовість переходить в якісні показники і результати.

Умовно, це як піраміда, яку визначають і концептуально реалізують у багатьох передових практиках багаторічної підготовки спортсменів, зокрема і в плаванні. Дані таблиці 1 загалом окреслюють наявність басейнів різного типу на балансі організацій, за якими така функція закріплена.

Важливим показником розвит-

Таблиця 2

Кількість юних спортсменів, які займаються плаванням на різних об'єктах

Роки	Кількість осіб, які займаються спортом	ДЮСШ	ШВСМ	СНЗ СП	Спортивні клуби
2017	41371	21999	119	170	19083
2018	42584	21251	113	172	21048
2019	41755	20461	85	144	21065
2020	40313	19076	78	151	21008

ку і функціонування виду спорту є його масовість і залучення охочих у відповідних організаціях і закладах (табл.2).

Аналіз динаміки залучення юних спортсменів до занять плаванням дає змогу константувати, що у період 2017-2020 рр. у дитячо-юнацьких спортивних школах кількість вихованців скоротилася на 13,3%.

У період 2019-2020 року кількість дітей залучених до занять плаванням склала 9,3% від загального числа школярів. На нашу думку, це є загальною тенденцією, яка притаманна і для інших видів спорту, оскільки у 2019-2020 навчальному році спостерігалось зниження рухової активності учнів, спричинене пандемією COVID-19.

Тенденція зниження кількості юних плавців спостерігається і в інших закладах. Деталізована інформація представлена в таблиці 2.

Дискусія. Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки та культури (ЮНЕСКО) визначає заняття спортом та фізичне виховання основним правом будь-якої людини. Розуміючи переваги спорту в цілому та спортивної інфраструктури зокрема, такі країни, як Китай, Австралія та США інвестують значні кошти у розвиток відповідної інфраструктури.

Інфраструктура – це хребет спортивної екосистеми. Значна кількість емпіричних досліджень

визначили спорт як корисну діяльність, що позитивно впливає на стан здоров'я населення, освіти та економіку світової спільноти.

У дослідженнях стосовно досвіду щодо підвищення рухової активності дітей і підлітків, встановлено, що провідною соціально-детермінованою ознакою життєдіяльності у дітей є заклад освіти (школи), де проводиться планомірна робота з популяризації рухової активності, з чітко відпрацьованими механізмами і визначними критеріями з їх реалізації [3, 7].

Наумко Ю.С. (2019) проаналізовано і з'ясовано особливості спортивної інфраструктури та фізичної активності населення України, які перебувають у прямо пропорційній залежності. Розвиток соціальної інфраструктури визначає і забезпеченість населення України спортивними спорудами. Загалом стосовно плавальних басейнів визначено наступні дані: у 2000 році – 509 басейнів, 2015 році – 492 басейни, 2016 році – 536 басейнів і 2017 році – 557 басейнів [12].

У 2020 році ситуація із залученням дітей до занять плаванням ускладнилась через введення карантинних заходів, спричинених значним поширенням хвороби COVID-19.

Звичайно створення сучасної інфраструктури для занять спортом у переважній мірі буде визначати і кількість залучених юних

спортсменів до занять плаванням. Практичний досвід зарубіжних країн свідчить, що наявність відповідної інфраструктури в разі збільшує популярність відповідних видів спорту та кількість охочих ними займатися.

Матеріально-технічне забезпечення визначено одним із ключових секторів для реалізації концепції щодо стратегічного розвитку фізичного виховання та спортивної підготовки серед учнівської молоді на період до 2025 року (Наказ МОН, Мінмолодьспорт № 1141/4088, 2021).

Визначено досить чіткі напрями: покращення матеріально-технічного забезпечення галузі фізичної культури і спорту; модернізація об'єктів спортивної інфраструктури закладів освіти (спортивних споруд) відповідно до вимог освітнього процесу, вимог сучасності та інноваційних підходів; проведення реконструкції та ремонтних робіт; приведення нормативів експлуатації і будівництва матеріально-технічної бази закладів освіти до сучасних вимог.

Висновки. Отже, інвестування в будівництво басейнів для занять плаванням підростаючого покоління юних спортсменів як з боку держави, так і з боку бізнесу матиме позитивні економічні та соціальні дивіденди. Розбудова сучасної інфраструктури для занять плаванням в розгалужених локаціях буде сприяти вдосконаленню функціонування вітчизняної системи спортивної підготовки з плавання, яка спрямована на вирішення таких завдань: гармонійний фізичний розвиток дітей і підлітків; вдосконалення загальної фізичної підготовки та оволодіння технікою всіх способів плавання; формування вольових і морально-етичних якостей особистості, потреби до занять спортом та ведення здорового способу життя.

Конфлікт інтересів. Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів.

Перспективи подальших досліджень полягають у дослідженні організаційно-методичних умов оптимізації навчально-тренувального процесу юних плавців.

Література

1. Булгакова Н.Ж. Водные виды спорта. М.: Академия, 2003. 320 с.
2. Деревянко В., Сілкова В., Перець Т., Силантьєв Д. Плавання в школі. Київ: Самміт-книга, 2012. 170 с.
3. Дутчак М.В. Спорт для всіх в Україні: теорія та практика. К.:Олімпійська література, 2009. 279 с.
4. Имас Е., Дутчак М., Трачук С. Стратегии и рекомендации по здоровому образу жизни и двигательной активности: сборник материалов Всемирной организации здравоохранения. Киев: Олимпийская литература, 2013. 528 с.
5. Коваль О.Г. Формування рухової активності студентів під час навчання у вищому навчальному закладі. Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини. Вип. 11, 2018. С. 189-196.
6. Круцевич Т. Двигательная активность и качество жизни человека в современном обществе. Спортивный вiсник Приднiпров'я. 2018. № 1. С. 175-185.
7. Круцевич Т., Трачук С., Мамедова І. Заходи до підвищення рухової активності в скандинавських країнах. Теорія і методика фізичного виховання і спорту. 2020. №1. С. 68-74.
8. Москаленко Н., Корж Н. Технологія формування ціннісного ставлення у студентів до самостійних занять фізичною культурою. Спортивний вiсник Приднiпров'я. 2016. № 1. С. 201-206.
9. Москаленко Н.В., Решетилова В., Михайленко Ю. Сучасні підходи щодо підвищення рухової активності дітей шкільного віку. Спортивний вiсник Приднiпров'я. 2018. №1. С. 203-208.
10. Москаленко Наталія, Яковенко Артем, Овчаренко Сергій. Сучасні тенденції розвитку фізичного виховання дітей шкільного віку в зарубіжних країнах. Спортивний вiсник Приднiпров'я. 2021. №1. С. 161-167.
11. Національна стратегія з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація». Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/42/2016>.
12. Наумко Ю.С. Развитие спортивной инфраструктуры как действенный инструмент внедрения социальной политики в регионе [Электронный ресурс]. Инфраструктура рынка : электронный фаховий науково-практичний журнал. 2019. № 37. С. 523-

References

1. Bulgakova N. J. (2003). Water sports. M.: Academy. 320 p. (In Russian).
2. Derevyanko B., Silkova B., Pepper T, Silantiev D. (2012). Swimming at school. Kyiv: Summit Book. 170 p. (In Ukrainian).
3. Dutchak M.V. (2009). Sport for all in Ukraine: theory and practice. K.: Olympic Literature. 279p. (In Ukrainian).
4. Imas E., Dutchak M., Trachuk S. (2013). Strategies and recommendations for a healthy lifestyle and physical activity: a collection of materials of the World Health Organization. Kiev: Olympic Literature. 528 p. (In Russian).
5. Koval O. H. (2018). Formation of motor activity of students while studying at a higher educational institution. Visnyk Kamianets Podilskoho natsionalnoho universytetu imeni Ivana Ohienka. Fizychnе vykhovannia, sport i zdorovia liudyny. Vypusk 11. S. 189-196. (in Ukrainian).
6. Krutsevych T. (2018). Motor activity and quality of human life in modern society. Sportyvnyi visnyk Prydniprovia. № 1. S. 175- 185. (in Russian).
7. Krutsevich T., Trachuk S., Mamedova I. (2020). Measures to increase physical activity in the Scandinavian countries. Theory and methods of physical education and sports. №1. S. 68-74. (In Ukrainian).
8. Moskalenko N., Korzh N. (2016). Tekhnolohiia formuvannia tsinniistnoho stavlennia u studentiv do samoistiinykh zaniat fizychnoiu kulturoiu. Sportyvnyi visnyk Prydniprovia. № 1. S. 201-206. (in Ukrainian).
9. Moskalenko N., Reshetylova V., Mykhailenko Yu. (2018). Suchasni pidkhody shchodo pidvyshchenia rukhovoї aktyvnošti ditei shkilnoho viku. Sportyvnyi visnyk Prydniprovia. №1. S. 203-208.
10. Moskalenko Natalia, Yakovenko Artem, Ovcharenko Sergey. (2021). Current trends in the development of physical education of school-age children in foreign countries. Sports Bulletin of the Dnieper. №1. S. 161-167. (In Ukrainian).
11. Naumko Y. S, National Strategy for Physical Activity in Ukraine until 2025 "Physical activity - a healthy lifestyle - a healthy nation." Access mode: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/42/2016> (In Ukrainian).
12. Pangelova Natalia, Krutsevich Tatiana, Vlasova Sofia (2021). The impact of the program of roller skating on the physical fitness of students aged 10-

- 529.
13. Пангелова Наталія, Круцевич Тетяна, Власова Софія. Вплив програми занять роликковими ковзанами на фізичну підготовленість школярів 10–11 років. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві. 2021. № 2(54). С. 41–48.
 14. Пивовар А.А. Посланий розвиток фізичних і пізнавальних здібностей дошкільнят в умовах природного середовища. Гуманітарний вісник Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету імені Григорія Сковороди: Науково-теоретичний збірник. – Переяслав-Хмельницький, 2010. С. 201-204.
 15. Популяризация физической активности в секторе образования. Текущая ситуация и положительный опыт государств-членов Европейского союза в Европейском регионе ВОЗ. 2018. Режим доступа: http://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0007/398995/Education-Factsheet_RUS.pdf?ua=1
 16. Про затвердження Концепції розвитку щоденного спорту в закладах освіти. Наказ МОН, Мінмолодьспорт № 1141/4088 від 27 жовтня 2021 року. Режим доступа: http://ru.osvita.ua/legislation/Ser_osv/85327
 17. Рекомендації щодо стратегічного розвитку фізичного виховання та спортивної підготовки серед учнівської молоді на період до 2025 року. Наказ МОН № 194 від 15.02.2021 року. Режим доступа: http://ru.osvita.ua/legislation/Ser_osv/80880
 18. Стратегия в области физической активности для Европейского региона ВОЗ, 2016–2025 гг. Копенгаген: Европейское региональное бюро Всемирной организации здравоохранения. 2016. Режим доступа: <http://www.euro.who.int/ru/publications/abstracts/physicalactivity-strategy-for-the-who-european-region-20162025>
 19. Шульга Л.М. Оздоровче плавання. Олімпійська література, 2008. 232 с.
 20. Lavay, B., French, R., & Henderson, H. Positive Behavior Management in Physical Activity Settings. USA: Human Kinetics. 2015
 11. Physical education, sports and health culture in modern society. № 2 (54). S. 41-48. (In Ukrainian).
 13. Pyvovar A. A. (2010). Combined development of physical and cognitive abilities of preschool children in the natural environment. Humanitarian Bulletin. S. 201-204. (In Ukrainian).
 14. Promotion of physical activity in the education sector. Current situation and positive experiences of the Member States of the European Union in the WHO European Region. 2018. Access mode: http://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0007/398995/Education-Factsheet_RUS.pdf?ua=1
 15. On approval of the Concept of development of daily sports in educational institutions. Order of the Ministry of Education and Science, Ministry of Youth and Sports № 1141/4088 of October 27, 2021. Access mode: http://ru.osvita.ua/legislation/Ser_osv/85327
 16. Recommendations for the strategic development of physical education and sports training among students for the period up to 2025. Order of the Ministry of Education and Science № 194 of February 15, 2021. Access mode: http://ru.osvita.ua/legislation/Ser_osv/80880
 17. Naumko Y. S. (2019). Development of sports infrastructure as an effective tool for implementing social policy in the region [Electronic resource]. Market infrastructure: electronic professional scientific and practical journal. №37. S. 523-529. (In Ukrainian).
 18. Strategy for Physical Activity for the WHO European Region, 2016-2025 Copenhagen: European Regional Office of the World Health Organization; 2016. Access mode: <http://www.euro.who.int/en/publications/abstracts/physicalactivity-strategy-for-the-who-european-region-20162025>
 19. Shulga L. M. (2008). Wellness swimming. Olympic literature. 232 p. (In Russian).
 20. Lavay B., French R., & Henderson, H. (2015). Positive Behavior Management in Physical Activity Settings. USA: Human Kinetics.

Пивовар Андрій

Університет Григорія Сковороди в Переяславі,
вул. Сухомлинського, 30, 08400, Україна
e-mail: doocent30@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-6157-1566>

Ковач Сергій

аспірант 3-го року навчання
Університет Григорія Сковороди в Переяславі
вул. Сухомлинського, 30, 08400, Україна
e-mail: tysa.sport@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-1329-0855>